

УДК: 330.342:1(477)

Шевчик Б. М.,

bmshevchuk@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-0004-325X,

д.е.н., проф., професор кафедри економіки, Львівський торговельно-економічний університет, м. Львів

Свінцов О. М.,

irene_s11@hotmail.com,

д.е.н., проф., професор кафедри економіки та менеджменту, Дрогобицький державний педагогічний університет ім. І. Франка, м. Дрогобич

Гафтанюк М. В.,

магістр, Львівський торговельно-економічний університет, м. Львів

ЕТАТИЗМ ЯК ЕНТРОПІЯ В ЕКОНОМІЦІ І КУЛЬТУРІ

Анотація. Розглядаються статичний і динамічний модули економічного порядку соціокультурних систем. Дифузія етатизму сучасних економічних систем трактується як ентропійне явище, пов'язане з уніфікуючою корпускулярністю способів відтворення системи, що призводить до нееластичності реакцій під час викликів і призводить до парадоксу небезпеки з боку системи безпеки. Нормативний патерн як праксеологічний шаблон нагадує механічний стандарт, але не релевантний йому як аксіологічний взірць. Повзучий латентний етатизм у відкритих системах ринкової економіки інтерпретується як неадекватна реакція провладних меритократичних еліт на екзистенційні виклики сучасності, пов'язані із зміною домінуючого типу культури: чуттєвого на ідеаційний. Етатична тотальність контролю через нормативну визначеність уніфікуючих патернів конвертується у ресурс розподільчої влади, що поляризує світ за майновим принципом, унеможливаючи дискурс, де інакшість є умовою відносин апіорі. Комунікативна насолода як потреба потреб уніфікується до утилітарних практик одноподібності, внаслідок чого редукується онтологічна дійсність комунікаційного процесу у сучасній економіці чуттєвих вражень, де ідентичність як якість цілого стає відношенням знесутищеного – нігілістичною екзистенцією. Етатично постульована інституційна норма відтворення, претендуючи стати квінтесенцією загального в індивідуальному, опосередковує спілкування людини з людиною, уніфікуючи види предметної діяльності та зводячи їх до праксеологічно-репродуктивних рефлексій, згортаючи відношення відмінностей у мінових процесах аксіологічних обмінів. А оскільки відношення комунікуючих відмінностей творять цілісність, то етатичне втручання програмує уніфіковану визначеність способів привласнення аксіологічного розмаїття предметного світу та його образного відображення на шкалі потреб, що є найбільшою загрозою свободі. Це і є “царство Великого Інквізитора” – латентно-авторитарна система абсолютної бівлади у світовому масштабі.

Ключові слова: етатизм, норма, патерн, інститути, інклюзивність, спектакулярність, екзистенція, симулякр, семантичний вакуум, міністерство щастя.

Shevchuk B. M.,

bmshevchuk@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-0004-325X,

Doctor of Economics, Professor, Professor of the Department of Economics, Lviv University of Trade and Economics, Lviv

Svintsov O. M.,

irene_s11@hotmail.com,

Doctor of Economics, Professor, Professor of the Department of Economics and Management, Drohobych State Pedagogical University named after I. Franko, Drohobych

Gaftanyk M. V.,

Master's degree student, Lviv University of Trade and Economics, Lviv

ETATISM AS ENTROPY IN ECONOMICS AND CULTURE

Abstract. *The static and dynamic modes of the economic order of socio-cultural systems are considered. The diffusion of etatism in modern economic systems is interpreted as an entropic phenomenon associated with the unifying corpusculution of ways of reproducing the system, which leads to inelasticity of reactions during challenges and leads to the paradox of danger from the side of the security system. The normative pattern as a praxeological template resembles a mechanical standard, but is not relevant to it as an axiological model. Creeping latent etatism in open market economy systems is interpreted as an inadequate response of pro-power meritocratic elites to the existential challenges of modernity, associated with the change in the dominant type of culture: from sensual to ideational. The etatist totality of control, through the normative certainty of unifying patterns, is converted into a resource of distributive power that polarizes the world according to the property principle, making impossible a discourse where otherness is a condition of relations a priori. Communicative pleasure as a need of needs is unified into utilitarian practices of uniformity, as a result of which the ontological reality of the communication process is reduced in the modern economy of sensory impressions, where identity as a quality of the whole becomes a relation of the de-essentialized – a nihilistic existence. The etatist-postulated institutional norm of reproduction, claiming to become the quintessence of the general in the individual, mediates human communication with human beings, unifying types of objective activity and reducing them to praxeological-reproductive reflections, collapsing the relation of differences in the exchange processes of axiological exchanges. And since the relations of communicating differences create integrity, etative intervention programs a unified certainty of the ways of appropriating the axiological diversity of the objective world and its figurative reflection on the scale of needs, which is the greatest threat to freedom. This is the “Kingdom of the Grand Inquisitor” – a latently authoritarian system of absolute bio-power on a global scale.*

Key words: etatism, norm, pattern, institutions, inclusiveness, spectacularity, existence, simulacrum, semantic vacuum, ministry of happiness.

JEL Classification: A13, B49, O39, P16, P49, Z10

DOI: <https://doi.org/10.32782/2522-1205-2024-80-24>

Постановка проблеми. Істина приходить як парадокс. Тому наростання ентропії у зусиллях упорядкування виглядає чимось неймовірним, адже уніфікація і стандартизація, поширення шаблонів відтворення забезпечує передбачуваність, визначеність, зрозумілість, уможлиблюючи роботу з часом, асимілюючи майбутнє до потреб людей. Саме знання, інформаційне наповнення змісту вчинку у каузальній темпоральності є негентропійним інструментом життєдіяльності. Послідовне відтворення досвіду забезпечує стабільність – гомеостаз як спосіб і мету існування системи.

Держава – це установчий інститут відтворення порядку у його праксеологічно-континуальній прозорості в межах простору політичного суверенітету. Фільтрами такої “прозорості” слугують соціальні інститути – поведінкові патерни легітимізованої доцільності суспільно-економічної активності. Тому природно, що імператив нормативної патерналізації в межах закону всіх видів суспільно-економічної діяльності з боку держави має всеохопний характер всезагальної визначеності, коли мотив і результат дії кожного члена суспільства зрозумілий іншим у вимірах синергії і безпеки.

Проте з цієї теоретико-ідеальної композиції випадає надважливий аспект, ігнорування якого призводить до краху системи – латентно наростаюча ентропія у циклах відтворення, адже: по-перше, норма не передбачає модифікацій; по-друге, суб'єкти контролю теж поглинають енергію, максимізуючи власну корисність у системі оптимуму Парето; по-третє, інерція відповіді на виклик у

патернально корпускульованій системі завжди неадекватна і створює додаткові проблеми замість усунення загрози. Це розуміли лібертаріанці. Але в сучасних умовах тотальність етатизму спостерігається не так з боку національних держав, як з боку міжнародної бюрократії. І до цього мало хто готовий, бо масштаб не дозволяє бачити екстерналії, а цифровий техногенез безперервного потоку інновацій малює заспокійливу ілюзію цілковитої свободи творчості ІТ-ургокреаторів (та й світ нібито функціонує в межах аксіологічної парадигми свободи). Тому проблема нависає невидимим крилом “чорного лебедя”.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Готових, глибоко аналітичних праць з даної проблеми ми не бачили. Проте міждисциплінарний підхід поєднання економічної теорії, історіософії, культурної антропології, системології та філософії дозволив ідентифікувати контур проблеми в її загрозливому тренді. Ми не лише шукали розуміння загрози, а й докопувалися до джерел усунення даного типу загрози, пов'язаної з екзистенційною редуцією як продукції економіки послуг, поширенням етатичної патерналізації. У нагоді стали праці Е. Тоффлера [14], М. Кастельса [6], Дж. Шумпетера [15], І. Паська [12], О. Воронюка [2], Д. МакКлоскі [9], М. Енафа [5], О. Опанасюка [11], Е. Северино [13], Ж. Дюмезіля [4] та ін.

Постановка завдання. Метою дослідження є виявлення прихованого впливу нормативуючих зусиль міжнародних інститутів на характер економічного і культурного розвитку. Це завдання на

межі парадоксу, адже норма забезпечує визначеність відтворення, а передбачувана впізнаваність дає впевненість в активізації взаємозв'язків господарської життєдіяльності. Тому розпізнати загрозу в явищі, покликаному усувати загрози невизначеності, – завдання актуальне і складне. Бюрократія – це “чорний лебідь” “невидимої руки”, що унеможливає спонтанність реакцій на інтенсивність змін, адже норма – антипод еластичності. Сучасні вимоги цифровізації (попри всі очевидні переваги) містять латентну екстерналію, яку не помічають теоретики – ускладнюється рух інноваційної ідеї крізь непролазні хащі нормативних вимог, які, до того ж, самі є випадками локального досвіду, часто необдуманого масштабованого без урахування обставин місця і часу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Потреба упорядкування передбачає уніфікацію топосу часу у патернальній впізнаваності. “Топос часу” (або, як писав Е. Тоффлер [14], “ландшафт часу”) – це детермінований модус праксеологічної протяжності еквівалентної транзитивності інституційного патерна у когнітивно-аксіологічній репрезентації інтегральної доцільності передбачуваного відтворення оптимізованого досвіду. Упорядкування як патернальна уніфікація детермінування майбутнього передбачає наявність взірців відтворення, які у послідовності практик набувають форми праксеологічно-зобов'язувальних стандартів. Водночас топос стандарту виступає місцем застосування влади з боку контролюючих органів держави. Погоджуючись із думкою Е. Тоффлера, що війну за стандарти виграти неможливо, висуваємо тезу про ентропійність інтенсифікації вимог уніфікації стандартизованих практик в їх інституційному вираженні, зокрема у феномені “безособової екстрактивності” деперсоніфікованого кумівства.

Відомо, що синергічні кола добробуту починаються з інституційного забезпечення відкритості та деперсоніфікованого контролю як початкової точки необхідних умов розвитку. Сучасна інтерпретація інституційної інклюзивності не бере до уваги тренди етатичної тотальності, які проявляються через надмірну бюрократизацію, реанімацію шкідливої ієрархічності саме інституційно-структурного, а не політичного характеру.

Зрозуміло, що ідея порядку пов'язана з інституціями відтворення, тобто – з патернальними проектами. Разом з тим, інноваційна ідея носить спонтанний характер, акаузально флуктуючи на екрані свідомості отекстовлено-образними сенсами семантичного вакууму, залишаючи у не проявленому стані всю іншу безконечність спресованих сенсів на шкалі можливостей когнітивних актуалізацій. Внаслідок цього постає когнітивна дихотомія: есхатологічний принцип дослідження соціокультурних систем передбачає не лише ідею кінця, а й ідею нового початку. Причому есхатологічний підхід виражає принцип екзистенційно-ентропійної темпоральності процесів від сутнісної повноти початку до симулякративно-гомеостатичної деперсоніфікації позбавлених автентичності взаємозалежних елементів системи в кінці. І якщо ентропія

проявляється як зниження рівня інформації, то стандартизація відтворення, що передбачає уніфікацію, містить ентропійну редукцію сутнісно-го як свою латентну екстерналію.

Спонтанну біфуркацію інноваційних проектів в економіці пов'язують із явищем “творчих де-струкцій”. Коли ж мова йде не про технологічний, а про гуманітарно-інноваційний проект, говорять про інституційну зміну економічної системи. Тоді творчому руйнуванню підлягають так звані “інституції-мушлі” – патерни обмежених можливостей детенсивно-енергозатратного порядку, куди входить бюрократична зарегульованість, пов'язана із замкнутими колами екстракції ренти представниками влади. Ентропійний гомеостаз – так зване “царство кількості” – у сучасних економічних дослідженнях пов'язують із явищем “загадки капіталу”, “пастки бідності”, “ресурсного прокляття”, “вбивства переможця”, “глухого кута”, “Малтусового кумівства”, “залежності від шляху” і т. п. Але ніхто не звертає уваги на те, що тиск етатичної уніфікації інституційних патернів економічної діяльності стосується не лише слаборозвинутих чи адміністративних економік, де при владі націоналісти, ліві чи фундаменталісти. Подібні явища поширюються у вільному ліберально-демократичному світі при дивиній мовчанці лібертаріанців, які голосно постулюють необхідність відмирання національної держави, етнокультурної традиції та ін. та ігнорують при цьому повзучий етатизм міжнародної бюрократії, чию неефективність, розгубленість і безпорадність перед серйозними викликами виявила війна в Україні.

Інституційна зміна стає успішною не у форматі відтворювального патерна нормативного стандарту, а в свідомості індивіда. І цей індивід не просто толерує правила гри нав'язуваного порядку, а вписує себе в культурний контекст екзистенційної релевантності себе (своїї аксіологічно-іманентної автентичності) з образом світу як горизонтом досяжних переваг та очікуваних модусів персонально мислимої досконалості.

Сучасна парадигма “кінця історії” передбачає триумф розуму, що сягнув субстанційних меж Всесвіту, а отже здатний упорядковано перетворити світ у нормативній передбачуваності як модифікації природи, так і чину духа і трагедії душі. Інтелект конторського клерка здатний продукувати лише екзистенційну пустоту. Велич його недоліків стає загрозою людському виду, бо знесутніснення патерна лише виснажує дух, а події розвитку є результатом відвоювання творчістю інституційного топосу у Великого Інквізитора. Свобода – це місце, яким інквізиція поступається творчості – деструктивній спонтанності інновацій.

Неймовірно складно вписати пориви волі у межі дій: перші зумовлені трагедією крові сягнути екзистенційної безконечності душі – втиснути кожну індивідуальну трагедію у заздальгід передбачуваної кінець екзистенційної пустелі безцільно виснаженого духа, адже те, що повертається у висхідний стан, не може породити цілість як новий досвід буття. Це той випадок, коли зберігаюча нормативність вбиває.

В античній міфології Немезида – це божество помсти за переступ межі. Тобто це богиня міри, сторож кордонів долі. Нормативний етатизм – це наступ системи влади на внутрішні кордони душі для її уніфікованого уніщовлення. Тоді Немезида має постати вироком для системи, а отже, вона пов'язана з ноуменальним концептом свободи, а отже – з творчими деструкціями у культурі і ментальності, і вже тоді – в інституційній зміні системи економічних відносин. Сучасна економічна теорія інституційної інклюзивності цієї тези, на жаль, не враховує, і виявляється ситуація навпаки: посилюється номенклатурний тиск мімізисних зобов'язань, що звужує творчі можливості, присікаючи перспективи економічного розвитку.

Ще раз повторимо: мова йде не про технологічні стандарти виробництва, а про екзистенційний детермінізм культури, що обмежує інституційну інклюзивність як свободу творчості волі духа до уявлюваної досконалості досі небувалого.

Якщо у живих системах, наділених свідомістю, нормативність ентропійна, то як вона проявляється в економіці? З одного боку, як писав М. Кастельс [6], інноваційний ландшафт нагадує некрополь уламків мрій, а з іншого, - згідно з Дж. Шумпетером [15] лише інсайдерство нових комбінацій забезпечує чистий прибуток: в інших випадках те, що називають прибутком, є або наслідком експлуатації, або лихварства, або тимчасової ринкової асиметрії, або інституційною екстракцією ренти провладних еліт, або будь-чим іншим, не пов'язаним із творчою подією примноженого буття.

Коли мова йде про перспективи прибутковості гуманітарного проекту, – справа проблематичніша:

- по-перше, такий проект пов'язаний не із зміною речовинно-енергетичного стану природного довкілля у темпоральності робочого часу як підстави вартості і доходу, а зі станом свідомості, де думка постає протяжністю миттєвості (яким кількісним показником виражати мить у грошовому еквіваленті?);

- по-друге, текст гуманітарного порядку наділений не інженерно-прикладними, а екзистенційними сенсами як споживною вартістю інтелектуальних потреб, що зумовлює проблему культурної ідентичності як умови споживання апіорі;

- по-третє, гіпотетична величина комерційного прибутку не залежить ні від дії закону спадної граничної корисності, ні від дії закону зростаючих граничних витрат, а від аксіологічної синергії ретрансльованого текстом образу світу, що активує солідарне співпережиття інтегрального буття;

- по-четверте, яким грошовим еквівалентом, якою сумою грошей може купуватися-продаватися ментально невідчувувана когнітивна істина, де принцип виключення у процесі споживання (як євангельські хліби) має емерджентний ефект мультиплікації топоса істини у буття світу?

Ентропійність норми проявляється на стадії гомеостазу системи з найінтенсивнішою повнотою. Кожна жива система функціонує у своїх вітальних інтервалах: від спонтанності біфуркації до

ентропійності гомеостазу, де кінець проявляється як розпад системи на окремі автономні елементи, нові цілісні ідентичності. Спонтанність біфуркації теж інваріантно-дуалістична: може “прилетіти” як “білий”, так і “чорний лебідь”. Ентропійність норми запрограмовано тим, що суб'єкт відтворення – “хранитель традиції” – не може виступати суб'єктом інноваційної творчості, тобто тим, хто руйнує інституції-“мушлі” (по суті, ті ж традиції).

Норма покликана зберігати цінність як праксеологічну значущість взірця відтворення. Проте цінність як категорія свідомості є рефлексією втрати: вона являє собою квінтесенцію осмисленого жалю за втраченим як бажаним в інтегральних вимірах буття, через що цінність набуває колегіальної прийнятності ментальної ідентичності. Економісти розуміють цінність як тренд осмисленої потреби, прийнятної чи неприйнятної монетарно, наприклад як закон спадної граничної корисності. Якщо вказаний закон трактувати як універсальний, то логічним завершенням тренду має стати нульова гранична корисність – стан тотальної нехоті аксіологічно збайдужілої свідомості безініціативного нігіліста. У цьому випадку зобов'язуюча норма праксеологічної активності є інструментом доцільного насильства над нігілістичною пасивністю екзистенційно-порожньої свідомості, що провокує субпасіонарні флуктуації бунту – руйнівника існуючого порядку без виправданості “творчих деструкцій”. Тобто – це антропогенний контур посилювального зворотного зв'язку ентропійних процесів в обскураційній фазі циклу соціокультурної динаміки економічних систем. Це і є Судний День Цивілізації.

Тепер ключове запитання: чому “хранитель ритуалу” – суб'єкт забезпечення відтворення через патерн інституційної норми – не може бути “інсайдером нових комбінацій” – ініціатором біфуркацій “творчих деструкцій”? Чому Великий Інквізитор не може стати Мартіном Лютером самого себе?

В індустріальну добу серед лівих філософів була поширена ідея, що інтенсифікація капіталовкладень у виробництво засобів виробництва спочатку редукує суб'єктність робочої сили, а потім взагалі усуне її на задвірки історії як резервну армію незадоволеної ринком капіталу праці. Тобто “друга природа” – техніка, – як сукупність засобів максимально повного задоволення потреб, визначає і цілі економічної активності – монетизовану вигоду у тренді зниження середньої норми прибутку через детермінізм зростаючих граничних витрат і амортизацію. Сучасна економіка послуг, яка базується на спектакулярності пропозиції вражень з допомогою штучного інтелекту, остаточно зведе людину у пастку екзистенційного вакууму як необов'язкового агента, зайвого у технологічному ланцюзі цифрового виробництва з нульовими граничними витратами, залишивши їй царину споживання нав'язуваного контенту екзистенційно редукованих текстів. Техніка не веде до прориву у трансцендентне, а цифрові можливості безконечно тиражування, що передбачають тотальність інформаційного споживання, орієнтуватимуть на

обезсенсовлення пропонуваніх симулякрів нігілістично-пасивних та сентиментально рефлексуючих споживачів тривіальних текстів. Це і буде тріумф маси. Правда, не вуличного збіговиська минулих епох, а ізольованих ІТ-атомів інформаційних мереж як колективних споживачів примітивного контенту. Це буде віртуальний плебс.

Оскільки у західній чуттєвій культурі минуле релевантно небуттю, то споживання як речей, так і інформації – це редукція буття у ніщо. Так, товаром інформаційного ринку стає симулякр – уніщовлений знак безсенсового відтворення персонально незрозумілої дійсності вимушеного мавпування, аби набути нормативної-аксіологічної прийнятності патернальної ідентичності. Великий Інквізитор – постдемократична квазісоціалістична латентно авторитарна держава номенклатурних бюрократів – має найбільшу турботу мінімізації екзистуючої турботи своїх громадян, де спектакулярність пропозиції шоу-вражень є сурогатом ілюзії колективного щастя безтурботно духовно агонізуючого плебсу. Нормативний патерн забезпечення спектакулярності є інструментом такого “щастя”.

Ж. Дюмезіль, аналізуючи міфи індоєвропейських народів, висунув концепцію бінарної репрезентації суверенітету, де перший принцип стосується “жорстокості творіння”, а другий – “організуючої мудрості” [4, с. 159]. Тобто існує “протистояння між концентрованою досконалістю та творчою силою” [4, с. 134]. Проте ці дуалістичні начала перебувають у синергетико-каузальній взаємозалежності як “протиставлення розуму і волі, рішення і діяння” [4, с. 109], адже організація регулювання чогось неможлива доти, доки це не буде зроблено, передусім, засновано [4, с. 161]. Отож – два принципи: дух наступальної перемоги (біфуркаційна сила нового) та упорядковуюча діяльність відтворювального гомеостазу (право, ритуал, суд, норма) для збереження заснованого. Великий Інквізитор – це, власне, друга іпостась.

Усе проявлене – причинно обумовлене, кожна дія причинно детермінована. Значить, першопричина містить усі наслідки як не проявлені можливості та неоформлені стани, як недиференційовану потенціальність інтегрального буття. Тож, усе проявлене обумовлено необхідністю як невідвортністю реалізованих подій минулого, що через мить стає минулим, тобто відносним, тобто небуттям – тінями споминів на екрані пам’яті. Мінлива послідовність актуального стає у пам’яті одночасням уявлюваного у теперішньому, де минуле зазнає преображення у чуттєвому спогляданні. Дія є розгортання причини – образу початку як предметного модусу ідеального через становлення у часі і просторі потенційної сукупності оформлених можливостей індивідуального буття. А отже, існує принцип універсальної проявленості всіх станів існування у чистій потенціальності недиференційованої безконечності, де єдине зумовлює все. Звідси випливає необхідність забезпечення відповідності проявленого сутнісній природі проявлення, що виражає онтологічну єдність універсального існування – тобто потреба норми. Таким чином,

кожне проявлене буття – людське існування – є минущою та обмеженою модифікацією єдиного трансцендентного принципу, що перманентно проявляє себе безконечними можливостями у безконечних ступенях досконалості. Норма – це спосіб забезпечення досягнутої досконалості буття світу у незмінній тривалості в умовах тотальної минущості ентропійних модифікацій.

Проте цілісне знання як інтегральне розуміння всіх наслідків в абсолютній першопричині виникнення всього – Логосі Єдиної Істини, – будучи застосованим до проявлено-оформленого, стає інформацією розмежувального характеру і втрачає примордальну цілісність, будучи ураженим детермінізмом матерії. У цьому випадку локальне може зберігати відповідність Єдиному лише символічно через алегоричну релевантність концепта і медіатора, де патерн норми стає таким медіатором як єдиним інструментом збереження незмінності, де ціною збереження виступає втрата розуміння примордального зв’язку: норма стає симулякром, втрачаючи екзистенційну значущість та зводячи духовну спроможність до уніфікованого вчинку впізнавано-передбачуваної доцільності.

Втрата цього зв’язку призвела до анігіляції деміургійної функції: адміністратор міг підтримувати упорядковане існуюче, але не був здатний його творити; він міг через норму продовжувати, але не міг відроджувати. А оскільки принципом відтворення є актуалізація у детермінантах культури соціуму ідеального образу себе, де втрачено онтологічне розуміння місії-себе, то реакцією на ентропію є корпускуляризація патернів відтворення через ускладнення структури, що вимагає кількісного зростання номенклатурної бюрократії для відстежування нормативної відповідності всіх репродуктивних видів діяльності. Це і є корінь етатичної тотальності всевладдя Великого Інквізителя, його претензії на абсолютне панування та контроль усього приватного. У такій системі порядку вмирає натхнення – основна умова інноваційної творчості.

Деміургічний акт є відтворенням у локації сотвореного у первозданній повноті досконалості початку, де кожна подія є маніфестацією невідвортності есхатологічної катастрофи кінця як умови нового початку, тобто безконечної тривалості вічного становлення. Тому адміністратор завжди безпорадний перед здійсненим: він може відтворювати, але не відновлювати. У фаталістичній запрограмованості Кінця будь-яка форма порядку ентропійно приречена саме через її визначеність, через передбачуваний детермінізм, тому відновлення розсіяної спроможності реально лише шляхом анонімної присутності суб’єкта творчих де-струкцій, який влаштовує катастрофу, щоб припинити відмирання. Це пояснює, чому інновації виникають спонтанно.

Показником ефективності економіки послуг є максимізація задоволення від чуттєвого враження. Такий мегатренд застосування людського капіталу зазнав інституційного оформлення у ряді розвинутих країн світу як міністерство щастя.

Мовою алегорій дамо дискусійну дефініцію щастя: це самозростання серця у безконечності топоса душі. Ми стверджуємо, що такі алегорійні метафори – не лише суть символізації, а й терміни. Серце – орган синтезу, а синтез – це спосіб досягнення єдності, коли двоє стають одним. Мова йде про досягнення інтегральної ідентичності аж до примордіальної першооснови, до онтологічного першоджерела – Великого Початку, представлено-го Словом. Тому Климент Александрійський називає Бога Серцем Всесвіту.

Оскільки атрибутом Суцього є континуальна безконечність Буття, то модусом подоби людини Суцьому є іманентна безконечність її душі, внутрішня безодня самого себе. Таким чином серце – це інструмент асиміляції порожнечі безодні у Буття присутністю Суцього. Серце є єдиним джерелом сили примноження Буття. Досвід примноженого буття є цінність, а діяльність примноження буття є творчість. Буття є вічне становлення досягнення у безконечності апріорної досконалості Першопочатку – Сутнісної Повноти недиференційованої потенціальності всього. Під цим кутом зору кожна інновація, а особливо ідея гуманітарно-інноваційного порядку, є актом “пригадування душі”, що виглядає як спонтанне розпаковування фільтром свідомості спресованого сенсу семантичного вакууму як образотвореного тексту об’явленого буття, бо лише так Суцятий утверджує Себе-у-Бутті: у часі – як Вічність, у просторі – як Безконечність подією існування. І модусом об’явлення є Логос. Інтегральна функція Логоса є емпатія, емерджентна функція Логоса є Істина. Щастя – це емерджентний ефект інтегральної функції Логоса.

Чи може забезпечити щастя державна інституція – міністерство щастя – етатичною тотальністю присутності через відтворювальний патерн уніфікуючої розмаїття буття утилітарної норми? – Сумнівно, бо ігнорується ключова умова, відкидається як непотріб “камінь наріжний” – вільна творчість інтелігібельної спонтанності, коли безконечність як атрибут Духа, а не детермінізм як атрибут матерії, виражений нормою, стає актом Буття примноженого.

Нормативний етатизм влади номенклатурних бюрократів – це лоно миші, вагітної слоним; це фертильна симулякрія аксіологічного пігмейства; це некрофільні пологи у саркофазі лицемірства і брехні. Біфуркація такої системи – це питання часу... і ціни. Патерн норми передбачає однаковість проявленого буття – мертво щастя у царстві Великого Інквізитора, який зіграв у Демократа.

Висновки і перспективи подальших досліджень у даному напрямі. Повзучий прихований етатизм у системах, вибудованих на парадигмальній ідеї свободи – нарративі монетизованої винагороди творчості, – становить загрозу, яку ігнорують подібно мешканцям приреченої Помпеї. Рационально виправдані зусилля патеральної уніфікації, на відміну від необхідних технічних стандартів, звужують простір свободи застосування інновацій не в утилітарних, а екзистенційних вимірах буття. Монетаристам байдуже, бо дохід є результатом

трейдерської операції, що передбачає асиметричний міновий континуум, тому гроші можна заробляти на нещасті, стражданнях, злиднях, болю, крові і навіть смерті. У статті показано, що нормативний етатизм міжнародної бюрократії є світським еквівалентом сакрального ритуалу: уніфіковані патерни зобов’язуючого відтворення поновлюють існує в ентропійно-ексхатологічних трендах наростаючої екзистенційної катастрофи і не допускають реалізації альтернативних парадигмальних проєктів розвитку, котрі обов’язково передбачають творчі деструкції інституцій-“мушель” – джерел екстракції ренти провладних еліт.

Якщо нічого не робити, то нормативно закупорений Везувій цивілізації вибухне і “Чорний Лебідь” прилетить у вигляді апокаліптичного “Царя Драконів”. Так, після катастрофи цикл відновиться Новим Початком Першого Дня, але чи буде це світанком тепер проживаючих вчених невігласів? Це питання Ціни, і війна в Україні показує масштаб її перспективи у планетарному вимірі. Етатизм закінчується там, де людині “техно” зустрічається з душею.

Щодо перспектив подальших досліджень у цьому напрямку, то доцільно надалі розвивати ідею нооекономіки у контексті соціокультурної динаміки сучасного світу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Батай Ж. Історія еротизму. Есе. Львів : Видавництво Анетти Антоненко, 2021. 176 с.
2. Воронюк О. Філософія сакрального. К. : Видавець Марко Мельник, 2018. 256 с.
3. Вулдрідж А. Влада гідних. Як меритократія створила сучасний світ. К. : Наш Формат, 2024. 480 с.
4. Дюмезіль Ж. Мітра-Варуна. К. : Видавець Анна Клокун, 2019. 248 с.
5. Енаф М. Ціна істини: дар, гроші, філософія. К. : Дух і літера, 2019. 512 с.
6. Кастельс М. Інтернет-галактика. Міркування щодо Інтернету, бізнесу і суспільства. К. : «Видавництво «Ваклер»», 2007. 304 с.
7. Кауфман С. За межами піраміди потреб. Новий погляд на самореалізацію. К. : Лабораторія, 2011. 400 с.
8. Маклаков А. Влада і насолода. Х : Вид-во “Ранок” : Фабула, 2019. 240 с.
9. Д. Н. МакКлоскі. Гуманоміка: Новий – і старий – підхід до економічної науки. К. : ТОВ “Велл Букс”, 2024. 200 с.
10. Мончак А. Нерівна приязнь. Клієнтарні взаємини в історичній перспективі. К. : Темпора, 2020. 768 с.
11. Опанасюк О. Іntenціональність у просторі культури: мистецтвознавчий, культурологічний та філософський аспекти : монографія. Львів : Ліга-Прес, 2013. 448 с.
12. Пасько І. Gemeinschaft versus Gesellschaft (Спільнота vs суспільство): До питання про суб’єкт історичного процесу. Opus postumum et memorabilia. К. : Видавництво Руслана Халікова, 2022. 442 с.

13. Северино Е. Сутність нігілізму. К. : Темпора, 2020. 688 с.
14. Тоффлер Е. Нова парадигма влади. Знання, багатство, сила. К. : Акта, 2003. 560 с.
15. Шумпетер Дж. А. Теорія економічного розвитку: Дослідження прибутків, капіталу, кредиту, відсотка та економічного циклу. К. : Видавничий дім "Києво-Могилянська академія", 2011. 242 с.

REFERENCES

1. Bataj Zh. (2021), Istoriiia erotyzmu. Ese. Vydavnytstvo Anetty Antonenko, L'viv, 176 s.
2. Voroniuk O. (2018), Filosofiia sakral'noho. Vydavets' Marko Mel'nyk, K., 256 s.
3. Vuldridzh A. (2024), Vlada hidnykh. Yak merytokratiia stvoryla suchasnyj svit. Nash Format, K., 480 s.
4. Diumezil' Zh. (2019), Mitra-Varuna. Vydavets' Anna Klokun, K., 248 s.
5. Enaf M. (2019), Tsina istyny: dar, hroshi, filosofiia. Dukh i litera, K., 512 s.
6. Kastel's M. (2007), Internet-halaktyka. Mirkuvannia schodo Internetu, biznesu i suspil'stva. «Vydavnytstvo «Vakler»», K., 304 s.
7. Kaufman S. (2011), Za mezhamy piramidy potreb. Novyj pohliad na samorealizatsiiu. Laboratoriia, K., 400 s.
8. Maklakov A. (2019), Vlada i nasoloda. Vyd-vo "Ranok" : Fabula, Kh, 240 s.
9. D. N. MakKloski (2024), Humanomika: Novyj – i staryj – pidkhid do ekonomichnoi nauky. TOV "Vell Buks", K., 200 s.
10. Monchak A. (2020), Nerivna pryiazn'. Klientarni vzaiemyny v istorychnij perspektyvi. Tempora, K., 768 s.
11. Opanasiuk O. (2013), Intentsional'nist' u prostori kul'tury: mystetstvoznachyj, kul'turolohichnyj ta filofs'kyj aspekty : monohrafiia. Liha-Pres, L'viv, 448 s.
12. Pas'ko I. (2022), Gemeinschaft versus Gesellschaft (Spil'nota vs suspil'stvo): Do pytannia pro sub'iekt istorychnoho protsesu. Opus postumum et memorabilia. Vydavnytstvo Ruslana Khalikova, K., 442 s.
13. Severyno E. (2020), Sutnist' nihilizmu. Tempora, K., 688 s.
14. Toffler E. (2003), Nova paradyhma vlady. Znannia, bahatstvo, syla. Akta, K., 560 s.
15. Shumpeter Dzh. A. (2011), Teoriiia ekonomichnoho rozvytku: Doslidzhennia prybutkiv, kapitalu, kredytu, vidsotka ta ekonomichnoho tsyклу. Vydavnychyj dim "Kyievo-Mohylians'ka akademiia", K., 242 s.

Стаття надійшла до редакції 22 листопада 2024 року